

# Het zonnestelsel in huis

Aan het plafond van de woonkamer van een prachtig grachtenhuis in Franeker bevindt zich het oudste nog werkende planetarium ter wereld. Dit nauwkeurig bewegend model van het zonnestelsel werd tussen 1774 en 1781 gebouwd door de Friese wolkammer Eise Eisinga.

## Eise Eisinga

In de voormalige werkplaats van Eise Eisinga kunt u kennismaken met zijn beroep als wolkammer. Sterrenkunde en wiskunde waren slechts zijn hobby. Op basis van zelfstudie schreef hij al op 15-jarige leeftijd een wiskundeboek. Twee jaar later rondde hij een sterrenkundeboek af.

## Actuele stand

Tot op de dag van vandaag toont het Planetarium de actuele stand van de planeten. De planeten van het Planetarium bewegen namelijk in dezelfde tijd rond de zon als de echte planeten: Mercurius bijvoorbeeld in 88 dagen, de aarde in een jaar en Saturnus zelfs in meer dan 29 jaar!

## Uurwerk

Het planetarium loopt door middel van een indrukwekkend raderwerk van houten hoepels en schijven, met tienduizend handgesmede spijkers als tanden. Een slingerklok en negen gewichten drijven dit geheel aan.

## Collectie

Maar het Eise Eisinga Planetarium is méér dan een planetarium. Het is tevens een museum dat een uitgebreide verzameling van historische astronomische instrumenten herbergt en dat aandacht schenkt aan de moderne sterrenkunde. Er is bovendien een filmzaal waar doorlopend documentaires vertoond worden.

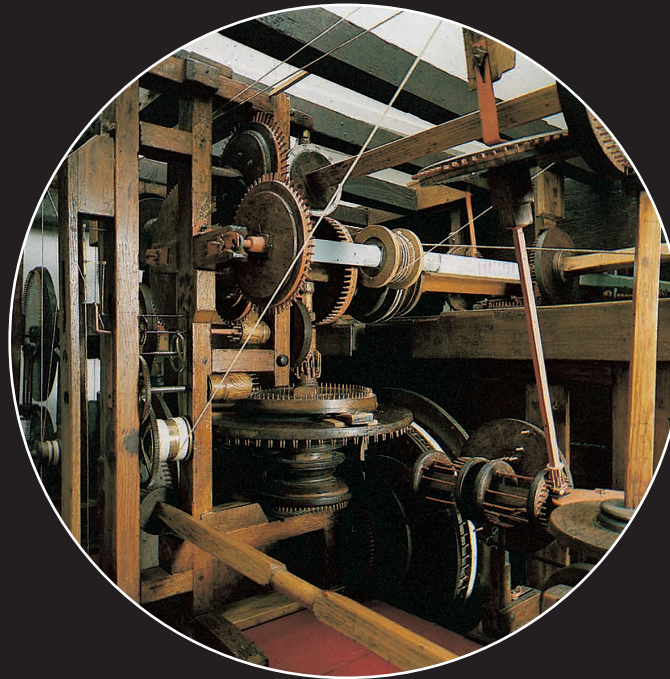
## Openingstijden

Dinsdag t/m zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur.

Zondag van 13.00 - 17.00 uur.

1 april - 31 oktober ook maandag van 13.00 - 17.00 uur.

In de Planetariumkamer krijgt iedere bezoeker uitleg. Breng ook een bezoek aan het gezellige Planetariumcafé!



Eise Eisingastraat 3  
8801 KE Franeker  
Nederland  
Tel. +31 (0)517-393070  
[www.planetarium-friesland.nl](http://www.planetarium-friesland.nl)

## The solar system in the living room

Between 1774 and 1781, Eisinga built an accurate scale model of the solar system in the living room of his own house. What launched him into this activity was an upcoming planetary conjunction that some said would mean the end of the world. Eisinga wanted to use his model to show how the solar system really worked. All the planets, stars, sun and moon in the Planetarium move exactly as they do in reality, and they have been doing this for more than 225 years! All driven by a mechanism made of wooden hoops and disks with more than 10,000 nails serving as gear teeth.

## Das Planetensystem im Hause

Zwischen 1774 und 1781 fertigte Eisinga im Wohnzimmer seines Hauses ein maßstabsgerechtes Modell des Sonnensystems. Dies anlässlich eines Zusammenstandes von Planeten: Es wurde nämlich behauptet, die Erde werde aufgrund dieses Zusammenstandes untergehen. Mit seinem Modell wollte Eisinga zeigen, wie das Sonnensystem tatsächlich aussieht.

Alle Planeten, Sterne, Sonne und Mond im Planetarium bewegen sich genauso wie in Wirklichkeit. Und das machen sie nach guten 225 Jahren immer noch! Das alles wird von einem Räderwerk aus hölzernen Reifen und Scheiben mit über 10.000 Nägeln als Zähne angetrieben.

## Le système solaire à l'échelle domestique

Entre 1774 et 1781 Eise Eisinga construisit dans la salle de séjour de sa maison un modèle réduit très précis du système solaire. Il le fit sous l'impression d'une conjonction de planètes qui, selon les prédictions, signifierait la fin du monde. Au moyen de ce modèle Eisinga voulut montrer la construction exacte du système solaire.

Toutes les planètes, toutes les étoiles, le soleil et la lune au Planétarium se déplacent exactement de la même façon qu'ils le font en réalité. Et ils le font toujours, après plus de 225 années ! Ils sont tous actionnés par un engrenage composé de cerceaux et de disques en bois et de plus de 10 000 clous servant de dents.

## Opening hours

All year round (except for December 25 and January 1):  
Tuesday through Saturday  
10:00 a.m. - 5:00 p.m.  
Sunday 1:00 p.m. - 5:00 p.m.  
Between 1 April and 31 October, also:  
Monday 1:00 p.m. - 5:00 p.m

Every visitor receives an explanation in the planetarium room.  
Also be sure to visit the friendly planetarium café!

## Öffnungszeiten

Das ganze Jahr über (ausgenommen den 25. Dezember und den 1. Januar)  
Dienstags bis Samstags  
10.00-17.00 Uhr;  
Sonntags 13.00-17.00 Uhr.  
Vom 1. April bis zum 31. Oktober ebenfalls: Montags 13.00-17.00 Uhr

Im Planetariumszimmer wird das Modell jedem Besucher erläutert.  
Besuchen Sie auch die gemütliche Wirtschaft des Planetariums!

## Heures d'ouverture

Toute l'année (sauf décembre 25 et janvier 1)  
du mardi au samedi  
10h00 - 17h00;  
dimanche 13h00 - 17h00.  
Entre le 1er avril et le 31 octobre aussi  
lundi 13h00 - 17h00

Des explications sont données aux visiteurs lors de leur visite à la salle du Planétarium.  
Et n'oubliez pas de visiter le café très accueillant du Planétarium!



# Het oudste werkende Planetarium ter wereld



Koninklijk Eise Eisinga Planetarium